

SHELBY VAN PELT

Nadvse bistra bitja

Prevod: Manica Baša

Za Anno

1299. dan mojega ujetništva

Tèma mi ustreza.

Vsak dan komaj čakam, kdaj bodo zvečer ugasnile stropne luči in bo ostala samo še svetloba glavnega bazena. Lahko bi bilo bolje, a se ne bom pritoževal.

Skoraj popolna tema, tako kot na srednji globini morja. To je bil kraj, kjer sem živel, preden so me zajeli in zaprli sem. Moji spomini so zamegljeni, a še vedno čutim neukročene hladne tokove vodnih prostranstev. Po mojih žilah se pretaka tema.

Kdo da sem, sprašujete? Ime mi je Marcellus, čeprav mi ljudje večinoma ne rečejo tako. Običajno slišim samo *tisti tam*. Na primer: *Glejte tistega tam – tam je – vidite delček lovke, ki gleda izza skale?*

Sem orjaška tihomorska hobotnica. Tako vsaj piše na ploščici, ki je pritrjena na steno ob moji celici.

Vem, kaj si mislite. Prav imate, znam brati. Znam marsikaj, česar ne bi pričakovali.

Ploščica vsebuje še nekaj podatkov: velikost, najljubša prehrana in kje bi lahko živel, če ne bi bil zaprt tukaj. Omenjene so tudi moje intelektualne sposobnosti in precejšnja prodornost, kar ljudi iz nekega razloga očitno preseneča: *Hobotnice so nadvse bistra bitja*, piše. Napis ljudi opozarja še na mojo sposobnost prilagajanja okolici, sporoča jim, naj dobro

napnejo oči, saj sem se mogoče zakamufliral in mislijo, da sem pesek.

Na ploščici ni navedeno, da se imenujem Marcellus. Vseeno pa človek po imenu Terry, tisti, ki vodi ta akvarij, to informacijo včasih zaupa obiskovalcem, ki se zberejo ob mojem bazenu. *Tisti tam, vidite? Ime mu je Marcellus. Prav poseben poba je.*

Poseben poba. Japajade.

Ime je izbrala Terryjeva hčerkica. Polno ime se glasi Marcellus McLignus. Ja, strinjam se, res nima smisla. Po njem bi lahko marsikateri človek sklepal, da sem ligenj, kar je žalitev najhujše vrste.

Kako naj mi rečete, sprašujete? Glejte, sami se odločite. Mogoče si boste izbrali najudobnejšo varianto *tisti tam*, tako kot vsi drugi. Sicer upam, da ne, a vam ne bom zameril. Konec koncev ste zgolj ljudje.

Poleg tega moram poudariti še nekaj. Naše druženje zna biti kratkega daha. Na ploščici je namreč naveden še en podatek: povprečna življenjska doba orjaške tihomorske hobotnice. Štiri leta.

Moja življenjska doba: štiri leta – 1460 dni.

Ko so me pripeljali, sem bil mladič. In zdaj bom tukaj, v tem bazenu, umrl. Do izteka zaporne kazni me tako loči še kvečjemu sto šestdeset dni.

Odtis kovanca

Tova Sullivan se pripravlja na spopad. Sklanja se nad sovražnika in si ga pozorno ogleduje, iz zadnjega žepa ji kot čopek na kanarčkovi glavi moli rumena gumijasta rokavica.

Žvečilni gumi.

»Sveta nebesa.« Z držalom dregne v rožnati griček. Površina je razbrazdana in posvinjana z odtisi različnih podplatov.

Tova še vedno ne razume, čemu sploh služijo žvečilni gumi. Poleg tega jih ljudje puščajo vsepovsod. Mogoče je temu prežvekovalcu padel ven med govorjenjem in sploh ni opazil, ko mu ga je iz ust odplaknila poplava odvečnih besed.

Skloni se in zatakne noht pod rob nesnage, ki pa se noče ločiti od ploščice. Vse samo zato, ker se nekomu ni dalo narediti petih korakov do smetnjaka. Ko je bil Erik še majhen, ga je Tova zalotila, kako pritiska žvečilni gumi pod rob mize v jedilnici. Po tistem mu ni nikoli več kupila nobenega čigumija, čeprav je s prihodom pubertete tako kot še nad marsičim izgubila nadzor tudi nad tem, kako porablja žepnino.

Potrebna bo posebna oborožitev. Mogoče mapa. Na vozičku nima ničesar, s čimer bi lahko žvečilni gumi privzdignila s tal.

Ko vstane, ji počí v hrbtu. Zvok ponese po praznem zavitem hodniku, ki se kopa v modrikasti svetlobi. V njenem soju gre proti omari za čistila. Seveda ji ne bi nihče zameril, če bi šla samo z mokro krpo čez gumijasto izboklino. Pri njenih sedemdesetih nihče ne pričakuje tako temeljitega čiščenja. Kljub temu mora vsaj poskusiti.

Poleg tega je to nekaj, kar je pač treba narediti.

Tova je najstarejša zaposlena v Akvariju Sowell Bay. Vsak večer pomiva tla, briše stekla in prazni smetnjake. Vsakih štirinajst dni iz svojega predalčka v čajni kuhinji vzame ovojnico s potrdilom o nakazilu. Štirinajst dolarjev na uro, minus vsi davki in odbitki.

Ovojnice, ki jih nikoli ne odpre, hrani v stari škatli za čevlje na vrhu hladilnika. Sredstva se nabirajo na napol pozabljenem računu, odprtem pri Sowellski hranilnici in posojilnici.

Zdaj že koraka proti prostoru s čistili, stopa z odločnostjo in okretnostjo, na katero bi bil ponosen marsikdo, za suhljato ženičko z ukrivljenim hrbtom in ptičje tankimi kostmi pa je naravnost izjemna. Dežne kaplje štropotajo po strešnem steklu, ki ga ožarja reflektor iz starega trajektnega pristanišča. Srebrne kapljice naglo polzijo po steklu in ustvarjajo lesketajoče rise na meglenem nebu. Vsi se pritožujejo, kako katastrofalen junij imajo. Tove sivina ne moti, čeprav ne bi imela nič proti, če bi dež toliko počakal, da se vrt pred hišo nekoliko posuši. Mokra trava se preveč lepi na potisno kosilnico.

Akvarij ima obliko krofa, glavni bazen je na sredini, manjši so razporejeni po zunanjem obodu, stavba, ki jo krasi kupola, ni v resnici nič posebnega, kar je mogoče kar prikladno za Sowell Bay, ki prav tako ni niti velik niti nič posebnega. Prostor s čistili je na nasprotnem koncu lokacije, kjer je nalletela na žvečilni gumi. Podplati belih športnih copat škripajo čez odsek, ki ga je že pomila, in puščajo motne odtise na svetlečih ploščicah. Brez vsakršnega dvoma bo tukaj treba pomiti še enkrat.

Obstane pred plitvo nišo v steni, v kateri stoji bronast kip morskega leva. Pege, ki se vlečejo čez hrbet do vrha gole glave, že več desetletij gladijo ročice in nožice otrok, ki plezajo po njem, zaradi česar se zdi samo še resničnejši. Tova doma na polici hrani fotografijo Erika, ki mu je bilo takrat mogoče enajst ali dvanajst let, kako prešerno nasmejan jezdi na hrbtu

morskega leva in dviga eno roko v zrak, kakor da bi metal laso. Morski kavboj.

To je ena zadnjih fotografij, na kateri ga je še sama otroška brezskrbnost. Tova hrani vse Erikove fotografije v kronološkem zaporedju, sledijo njegovi preobrazbi iz brezobega dojenčka v čednega najstnika, ki je višji od očeta in se nastavlja objektivu v usnjeni jakni. Kako si pripenja šopek na srečanju sošolcev. Kako stoji na improviziranih zmagovalnih stopničkah na skalnati obali temno modrega Puškeškega preliva in z obema rokama dviguje pokal srednješolske regate. Tova se spotoma dotakne glave morskega leva in se tudi tokrat upira premlevanju, kakšen neki bi bil Erik zdaj.

Potem gre naprej po slabo osvetljenem hodniku in postopi pred bazenom s sončnimi ostrizi. »Dober večer, srčki.«

Sledijo japonske rakovice. »Zdravo, lepotičke.«

»Kako kaj?« povpraša ostronose bodike.

Volčje jegulje ji sicer niso najbolj pri srcu, a jim vseeno pokima v pozdrav. Ne sme biti nevljudna, čeprav jo spominjajo na grozljivke, ki jih je sredi noči na kabelski televiziji gledal njen pokojni mož Will, ko mu je bilo slabo zaradi kemoterapije in ni mogel spati. Največja jegulja zdrsne iz kamnite votline in jo gleda s svojim mrkim izrazom in naprej štrlečo čeljustjo. Iz spodnje čeljusti ji kot drobne iglice molijo nazobčani zobje. Treba je priznati, da žival res ne sodi med najlepše pripadnike svojega sveta. Po drugi strani pa, mar se ne reče, da videz ni vse? Tova se nasmehne volčji jegulji, ki ji s tistim svojim obrazom ne bi nikoli mogla vrniti nasmeha, pa če bi si še tako želela.

Naslednji eksponat je Tovin najljubši. Skloni se naprej, čisto k steklu. »No, gospod, kakšne načrte imamo danes?«

Potrebujе kak trenutek ali dva, preden ga zagleda: oranžen svitek za skalo. Viden, vendar nenamerno, kakor otrok, ki se med igro ni najbolje skrtil: dekliški čop, ki štrli izza kavča, ali konec nogavičke, ki kuka izpod postelje.

»Pa ne da smo nocoj malo zadržani?« Odmakne se in čaka. Orjaška tihomorska hobotnica se ne zgane. Tova si poskuša predstavljati, kakšen dan ima za seboj, ljudi, ki trkajo s členki po steklu in potem, ko ne vidijo ničesar, jezno prhnejo in gredo naprej. Nihče ne ve več, kaj je potrpljenje.

»Ne morem reči, da ti zamerim. Tisti tvoj kotiček deluje kar prijetno.«

Telo ostane varno skrito, oranžna lovka pa trzne.

Žvečilni gumi se krčevito upira Tovini mapi, dokler nazadnje vendarle ne popusti.

Ko zasušeno kepico zaluča v smetnjak, z zadovoljstvom prisluškuje, kako zašušti, ko pristane na dnu vrečke.

Zdaj pomiva tla. Že drugič.

Z mokre površine se dviga vonj po kisu z malo limone. Pravi blagoslov v primerjavi s tisto katastrofalno raztopino, ki so jo uporabljali, ko je prišla delat sem, tisto živo zeleno brozgo, ki ji je dražila nosnice. Brez pomišljanja se je uprla in svoje stališče tudi pojasnila. Če nič drugega, ji povzroča vrtočlavico, poleg tega pušča ostudne madeže po tleh. In kar je bilo mogoče najhuje, vonj je bil enak tistemu v Willovi bolnišnici, bil je vonj po Willovi bolezni. Zadnjo informacijo je seveda zadržala zase.

Prostor za čistila je bil sicer poln steklenic s tistim zelenim strupom, a je Terry, direktor akvarija, nazadnje skomignil in ji rekel, da lahko uporablja, kar želi, vendar mora za nabavo poskrbeti sama. Vsekakor, se je strinjala Tova. Tako zdaj vsak večer vlačí s seboj plastenko kisa in stekleničko limoninega olja.

Tako, zdaj so na vrsti smeti. Izprazni smetnjake v preddverju, tistega pred sanitarijami, nazadnje pride v čajno kuhinjo, kjer nikoli nihče za seboj ne obriše drobtin s pulta. Tega ji sicer ni treba početi, saj je za to zadolžena ekipa iz Ellanda, ki pride vsak drugi teden, a gre kljub temu s krpo po

dnu starega kavomata, obriše tudi notranjost mikrovalovne pečice, ki je poškropljena z ostanki hrane in zaudarja po špagetih. Tokrat pa zagleda še nekaj hujšega: prazno embalažo naročene hrane, ki jo je nekdo odvrigel kar na tla. Tri škatle.

»Sveta nebesa!« okara prazen prostor. Najprej čigumi, zdaj pa še tole.

Pobere škatle in jih zaluča v smetnjak, ki se mu je nekako uspelo prestaviti kak meter z običajnega mesta. Ko ga izprazni v svojo vrečo, ga vrne, kamor spada.

Ob smeteh stoji nizka mizica. Tova poravna stole. Potem zagleda.

Nekaj. Spodaj.

V kotu ždi rjavkasto oranžna gmota. Pulover? Mackenzie, prijetna gospodična, ki dela v vratarnici, ga pogosto obesi čez naslonjalo stola in pozabi nanj. Tova poklekne, da ga bo pobrala in ji ga dala v predal. Potem se stvar zgane.

Vidi, kako trzne *lovka*.

»Sveta nebesa!«

Sredi gmote mesa se nekaj razpre, naenkrat zre vanjo oko hobotnice. Marmornata zenica se razširi, veka se zoži. Očitajoče.

Tova pomežikne, saj ni prepričana, ali njene oči še služijo svojemu namenu. Kako je mogoče, da orjaška tihomorska hobotnica ni v svojem akvariju?

Okončina se spet premakne. Bitje se je zapletlo med električne kable. Kolikokrat že je preklinjala te kable? Zaradi njih ne more nikoli pomesti, kot je treba.

»Zataknil si se,« šepne, hobotnica pa privzdigne ogromno zaobljeno glavo in začne vleči eno od lovk, okrog katere je večkrat ovit tanek električni kabel, s kakršnimi polnijo telefone. Bitje cukne še enkrat, a se mu samo izboči tkivo, okrog katerega se zategne kabel. Erik je imel nekoč nekaj podobnega, igračo sta kupila v trgovini s čarovniškimi pripomočki. Manjši tulec valjaste oblike z odprtino na vsaki strani, v katero

si vtaknil prst in povlekel narazen. Kolikor bolj si vlekel, toliko bolj je zategovalo.

Previdno se približa. Hobotnica v odgovor udari z lovko po linoleju, kot bi hotela reči: *Umakni se, ženska.*

»V redu, v redu,« zamrmra in zleze izpod mizice.

Vstane in prižge glavno luč, ki oblije čajno kuhinjo s svojo močno svetlobo, potem se začne spet spuščati, tokrat počasneje. Pri tem ji, kot običajno, počí v hrbtu.

Hobotnica ob zvoku spet udari ob tla in z zastrašujočo močjo prevrne enega od stolov, da poleti čez prostor in se odbije od nasprotne stene.

Izpod mize srepi vanjo neverjetno bistro oko živali.

Tova, odločena, da ne bo popustila, se plazi naprej in skuša umiriti drhteče roke. Kolikokrat je že šla mimo ploščice pod akvarijem orjaške tihomorske hobotnice? Kolikor se spomni, ni nikjer pisalo, da je nevarna ljudem.

Oddaljena je le še kakega četrta metra. Videti je, kot da se je žival skrčila, tudi barva je zbledela. Imajo hobotnice zobe?

»Poslušaj me, prijateljček,« reče tiho, »z roko bom segla mimo tebe in izpulila kabel.« Pogleda zadaj in preveri, kateri kabel povzroča težave. Prime ga.

Hobotnica pozorno spremlja vsak njen gib.

»Nič ti ne bom naredila, ljubček.«

Z eno od prostih lovč potrka po tleh, kot hišna mačka z repom.

Ko izvleče vtikač, se hobotnica sunkovito odmakne. Tudi Tova se zdrzne. Predvideva, da se bo držala stene in se bo odplazila proti vratom, tja, kamor je bila namenjena.

Pa se ji začne bližati.

Ena od lovč se kakor rumenorjava kača plazi proti njej. V nekaj sekundah se ji ovije okrog podlakti, potem nadaljuje pot čez komolec in biceps, spomni jo na trak okrog mlaja. Čuti vsak prisesek posebej. Nagonsko hoče odmakniti roko, hobotnica pa vse močnejše stiska, do točke, ko ji je že neprije-

tno. Njeno neobičajno oko se nagajivo iskri, občutek ima, kot da ima pred seboj navihanega otroka.

Prazna embalaža hitre prehrane. Premaknjen smetnjak. Nenadoma je vse jasno.

Potem pa jo, v trenutku, spusti. Tova nejeverno gleda, kako na priseskih na najdebelejšem delu vsake od osmih lovk odkoraka iz čajne kuhinje. Videti je, kot da plašč vleče za seboj, poleg tega se le s težavo premika. Odhiti za njo, a ko pride na hodnik, ni o hobotnici ne duha ne sluha.

Tova si gre z roko čez obraz. Očitno se ji meša. Ja, tako je. Tako se začne, mar ne? S halucinacijami o hobotnici?

Pred leti je opazovala, kako je njena zdaj pokojna mama izgubljala razum. Začelo se je tako, da je kdaj pa kdaj kaj pozabila, da se ji je izmuznilo kakšno znano ime ali datum. Po drugi strani pa sama ne pozablja telefonskih števil, ne dogaja se, da se ne bi mogla spomniti kakšnega imena. Ozre se na roko, ki je posejana s krogci. Sledovi priseskov.

Kot v omotici konča delo tistega večera, potem naredi še zadnji obhod po stavbi in živalim zaželi lahko noč.

Lahko noč, sončni ostriži, jegulje, japonske rakovice, ostronose bodike. Lahko noč, vetrnice, morski konjički, morske zvezde.

Zavije za ovinek in nadaljuje. *Lahko noč, tuna in iverke in morski biči. Lahko noč, klobučnjaki, morske kumare. Lahko noč, morski psi, vi, ubožčki.* Tovi se morski psi s svojim nenehnim kroženjem po bazenu od nekdaj smilijo v dno srca. Dobro ve, kako je, če se ne smeš niti za trenutek ustaviti, sicer ti bo zmanjkalo zraka.

Hobotnice ni, spet se skriva za skalo. Ven moli samo hribček mesa. Oranžna barva je intenzivnejša kot prej v čajni kuhinji, še vedno pa je bolj bleda kot običajno. No, mogoče pa mu je čisto prav. Moral bi ostati, kjer je bil. Kako je sploh prišel ven? Skozi vzburkano vodo se zazre proti robu, napenja oči, a se zdi vse v redu.

»Falot,« reče in zmajuje z glavo. Preden za tisti dan konča, še malo postoji pred akvarijem.

Ko Tova stisne gumb na ključih, rumeni avtomobil čivkne in pomežikne s smerniki. To je nekaj, čemur se še ni privadila. Ko je začela hoditi v službo, so njene prijateljice – skupinica, ki se običajno dobiva na kavi in si ljubeče pravi Čekvačke – sklenile, da potrebuje nov avtomobil. Prepričevale so jo, da je nočna vožnja s starim tvegana. Združile so se proti njej in ji več tednov niso dale miru.

Včasih se je lažje predati.

Plastenko kisa in stekleničko limonovega olja pospravi v prtljažnik, čeprav ji je Terry že tolikokrat rekel, da ju lahko hrani v omari s čistili. Človek vendar nikoli ne ve, kdaj mu pride prav kanček limone in kisa. Ozre se na pomol, ki je ob tej pozni uri prazen, tudi ribiči, ki ob večerih prihajajo sem lovit, so že šli. Staro trajektno pristanišče čepi nasproti akvarija in spominja na star zarjavel stroj. Trohneče stebre preraščajo vitičnjaki. Med plimo se vanje zataknejo stebela morske trave, ko se morje umakne, pa se posušijo v črnozeleno plast.

Hodi po zlizanih lesenih deskah. Star kiosk za prodajo kart je kot vedno oddaljen osemintrideset korakov od prositora, kjer je parkirala.

Tova se še enkrat ozre, ali ni nikjer nikogar, ali se kdo mogoče ne skriva med dolgimi sencami. Položi dlan na stekleno steno kioska, ki jo po diagonali seka razpoka, kakor stara brazgotina čez lice.

Potem gre na pomol in se sprehodi do svoje klopce. Posejana je z iztrebki galebov in prekriva jo plast morske soli. Usede se, si dvigne rokav in opazuje nenavadna okrogla znamenja, pri čemer napol pričakuje, da jih ne bo več. A so še vedno tam. S konico prsta obkroži največje, na notranji strani zapestja. Veliko je kot dolarski kovanec. Kako dolgo bo vztrajalo? Ji bo ostala modrica? Zadnje čase se ji za vsako malen-

kost naredi modrica, znamenje že postaja temno rdeče, kakor podplutba. Mogoče pa bo tam za vedno. Odtis v velikosti dolarskega kovanca.

Megla se je dvignila, veter jo je potisnil na kopno in jo zdaj žene proti vznožju gričevja. Na južni strani je zasidrana tovorna ladja, trup je globoko pogreznjen pod težo zabojnikov, ki so zloženi na krovu kot otroške kocke. Vodna gladina se lesketa v luninem soju, na površini se pozibava na tisoče svečk. Tova zapre oči in ga zagleda, pod gladino, kako ji drži svečke. Erik. Njen edini otrok.

1300. dan mojega ujetništva

Rakovice, školjke, rakci, pokrovače, srčanke, morska ušesa, ribe, ribje ikre. S tem se prehranjuje orjaška tihomorska hobotnica, če gre verjeti ploščici ob mojem bazenu.

Ponudba v morju je gotovo prekrasna. Vse te dobrrote, ki samo čakajo nate.

Kaj pa ponujajo tukaj? Skušo, morski jezik in – predvsem – sleda. Sled, sled, sled, brez konca in kraja. To so naglusne živali, trakovi smrdljive ribe. Prepričan sem, da se razlog za tolikšno obilje pri nas skriva v njihovi ceni. Morski psi v osrednjem bazenu so za svojo topoglavost nagrajani s svežimi kirnjami, mene pa pitajo s staljenim sledom. Ki včasih celo sploh ni odtajan do konca. Ravno zato moram vzeti stvari v svoje roke, kadar se mi zahoče izjemne teksture sveže ostrige, kadar zahrepenim po občutkih, ki jih budi rezek zvok mojega kljuna, ko tre rakovico v oklepu, kadar zahlepim po sladkem, čvrstem mesu morske kumare.

Moji ječarji mi včasih iz usmiljenja naklonijo kakšno pokrovačo, zlasti kadar me poskušajo prepričati, da se prostovoljno podvržem zdravstvenemu pregledu, ali premamiti k sodelovanju v kakšni od njihovih iger. Včasih pa se zgodi celo, da mi Terry iz čistega miru spusti v vodo kakšno klapavico.

Seveda sem že velikokrat okušal tudi rakovice, školjke, rakce, srčanke in morska ušesa. Ne preostane mi nič drugega, kot da poskrbim zase in jih ujamem po koncu delovnega časa.

Ribje ikre so naravnost izjemen prigrizek, tako v smislu kulinaričnih užitkov kot prehranske vrednosti.

Lahko bi izdelali še tretji seznam, na katerem bi bile stvari, ki si jih zaželiijo ljudje, čeprav bi se najinteligentnejšim oblikam življenja zdele popolnoma neprimerne za uživanje. Na primer: vsi artikli do zadnjega v prodajnem avtomatu v sprejemnici.

Nocoj pa me je privabil drugačen vonj. Sladkast, slankast, slasten. Njegov vir sem odkril v smetnjaku, ostanki so bili ugnezdni v neugledni beli ovojnini.

Bilo je omamno, karkoli že je bilo. A če se mi ne bi nasmehnla sreča, bi bila to lahko moja poguba.

Ženska, ki čisti. Ona me je rešila.

Goljufivi piškoti

Čekvačk je bilo na začetku sedem. Zdaj so ostale štiri. Vsakih nekaj let se izprazni kakšno mesto za mizo.

»Prmejdun, Tova!« Mary Ann Minetti spusti čajnik na jedilno mizo in se zastrmi v Tovino roko. Čajnik počiva v rumenem kvačkanem pokrivalu, ki si ga je nekdo najverjetneje omislil takrat, ko so Čekvačke med svojimi tedenskimi obedi še dejansko kvačkale. Pokrivalo se ujema z rumeno baretko, okrašeno z biserčki, ki je postrani poveznjena na glavo Mary Ann, rumenorjavi kodrčki so speti nazaj.

Janice Kim si natoči čaj in pri tem spusti pogled na Tovino roko. »Mogoče kakšna alergija?« S skodelice oolonga se dviga para in ji zamegli okrogla očala. Sname si jih in jih začne brisati v majico s kratkimi rokavi, za katero Tova sumi, da je last njenega sina Timothyja, saj ji je vsaj tri številke prevelika, poleg tega jo krasi logotip korejskega nakupovalnega središča v Seattlu, kjer je pred nekaj leti Timothy vložil denar v neko restavracijo.

»To znamenje?« reče Tova, povleče rokav in ga zakrije. »Nič ni.«

»Morala bi ga pokazati zdravniku.« Barb Vanderhoof si pljuske tretjo kocko sladkorja v čaj. Kratki sivi lasje so utrjeni z gelom in pogumno štrlijo v zrak, v zadnjem času ji očitno ustreza ta slog. Ko se je prvič prikazala v novi izdaji, se je pohecala, da po novem ni več Barb, temveč Barabinka, in spravila Čekvačke v smeh. Tova si, ne prvič, predstavlja, kako bi položila prst na eno od bodic, ki se dvigajo iz prijateljičine glave. Bi jo zbodla, kot če bi se dotaknila morskega ježka v akvariju, ali bi se pod njenim dotikom sesedla?

»Nič ni,« ponovi Tova. Po ušesih se ji vzpenja toplota.

»No, poslušajte tole.« Barb naredi požirek čaja in nadaljuje. »Saj veš, Andie? Tiste izpuščaje, ki jih je imela, ko je prišla lani za veliko noč? Jaz jih seveda nisem videla, se razume – pojavili so se na precej kočljivem mestu, če veste, kam merim, pa to niso bili izpuščaji, kakršne dobiš zaradi česa nespodobnega, se razume. Ne, navadni domači izpuščaji so bili. Kakorkoli, rekla sem ji, naj se oglasi pri mojem dermatologu. Krasen je. Moja Andie pa je seveda trmasta kot osel. Tisti izpuščaji so se samo širili in ...«

Oglasi se Janice in jo ustavi. »Tova, hočeš, da ti Peter koga priporoči?« Njen soprog doktor Peter Kim je sicer v pokoju, a ima dobre zveze v zdravniških krogih.

»Ne potrebujem zdravnika.« Tova se prisili k nasmešku. »Zgolj manjša nezgoda v službi.«

»V službi!«

»Nezgoda!«

»Kaj je bilo?«

Tova zajame sapo. Še vedno čuti, kako se ji je lovka ovila okrog zapestja. Sledovi so čez noč sicer nekoliko zbledeli, a so še vedno dovolj temni, da se jasno vidijo. Spet prime za rokav in ga vleče dol.

Naj jim pove?

»Manjša nezgoda z opremo za čiščenje,« reče nazadnje.

Trije pari oči se srepe zazrejo vanjo.

Mary Ann vzame v roko kuhinjsko krpo in obriše namišljen madež. »Joj, ta tvoja služba, Tova. Ko sem bila nazadnje v akvariju, sem od tistega vonja skoraj vrgla kosilo iz sebe. Kako zmores?«

Tova seže po čokoladnem piškotu, ki jih je po krožniku razporedila Mary Ann. Pred prihodom prijateljic jih vedno segreje v mikrovalovni pečici. Si lahko predstavljate čaj brez koščka domačega peciva, vsakič vzdihuje. Piškoti so bili kupljeni v Shop-Wayu, kar vejo vse Čekvačke.

»Tista zanikrna luknja res zaudarja,« ji pritrdi Janice. »Ampak resno, Tova, si v redu? Fizično delo pri naših letih. Zakaj sploh moraš delati?«

Barb prekriža roke na prsih. »Po Rickovi smrti sem nekaj časa delala v St. Ann. Da sem si krajšala dneve. Zaupali so mi vodenje celotne pisarne.«

»Arhiviranje,« zamomlja Mary Ann. »Zaupali so ti arhiviranje.«

»Potem si dala odpoved, ker se ni nihče znašel v sistemu, ki si ga hotela imeti,« doda Janice suho. »Bistvo pa je v tem, da ti ni bilo treba laziti naokrog po vseh štirih in pomivati tal.«

Mary Ann se skloni k Tovi. »Tova, upam, da ti ni treba posebej govoriti. Če potrebuješ pomoč ...«

»Pomoč?«

»Tako je, *pomoč*. Ne vem, kako je Will poskrbel za tvoje finance.«

Tova otrpne. »Hvala, vendar res ne potrebujem ničesar.«

»Če bi se slučajno zgodilo.« Mary Ann tesno stisne ustnice.

»V redu sem,« tiho zatrdi Tova. Kar je tudi res. Sredstva na računu več kot zadoščajo za njene skromne potrebe. Nobene miloščine ne potrebuje, niti od Mary Ann niti od nikogar drugega. Poleg tega pa, kako ji sploh pride kaj takšnega na misel, in to samo zaradi nekaj znamenj na roki.

Tova vstane od mize, odloži čajno skodelico in se nasloni na pult. Okno nad pomivalnim koritom gleda na vrt Mary Ann, kjer se pod nizkim sivim nebom stiskajo njeni rododendroni. Občutek ima, kot da škrlatni venčni listki drgetajo v sapi, ki premika veje, najraje bi jih potisnila nazaj v njihove popke. Za sredino junija je zunaj neobičajno hladno. Letos se poletju prav nikamor ne mudi.

Mary Ann ima po polici razpostavljeno svojo versko kramo: majhne steklene angelčke z napetimi lički, sveče, nabor

svetlečih srebrnih križev različnih velikosti, ki stojijo v vrsti kot vojaki. Gotovo jih vsak dan spolira, da se tako lesketajo.

Janice ji položi roko na ramo. »Tova? Zemlja kliče Tovo?«

Tova si ne more kaj, da se ne bi nasmehnila. Zaradi melodije Janicinega glasu posumi, da je spet začela gledati humoristične serije.

»Nikar se ne vznemirjaj, prosim te. Mary Ann ni mislila nič slabega. Samo skrbi nas zate.«

»Hvala, a je z mano vse v najlepšem redu.« Tova potreplja Janice po roki.

Janice dvigne eno od svojih skrbno urejenih obrvi in popelje Tovo nazaj k mizi. Očitno ji je jasno, kako močno si želi Tova spremeniti temo pogovora, saj postavi vprašanje, s katerim ne more zgrešiti.

»In, Barb, kako kaj tvoja dekleta?«

»Joj, sem vam sploh povedala?« Barb dramatično zajame sapo. Nikoli ji ni treba dvakrat reči, naj s poslušalstvom deli svoje misli o hčerkah in vnukih. »Dogovorjeno je bilo, da Andi pripelje punce med poletnimi počitnicami. Pa se jim je *zataknilo*. Točno tako se je izrazila: *zataknilo*.«

Janice si obriše očala z enim od izvezenih prtičkov, ki jih ima Mary Ann. »Česa ne poveš, Barb.«

»Če pa jih ni bilo že vse od zadnjega zahvalnega dneva! Z Markom sta za božič otroke peljala v *Las Vegas*. Si mislite? Le kdo bi hodil za praznike v *Las Vegas*?« Barb izgovori obe besedi, *Las* in *Vegas*, enako poudarjeno in zaničljivo, kot da bi se zgrozila, ko bi zagledala *skisano mleko*.

Janice in Mary Ann zmajujeta z glavami, Tova pa si vzame še en piškot. Vse tri ženske kimajo, ko se Barb loti pripovedovanja o hčerki, ki živi z družino v zgolj dve uri oddaljenem Seattlu, a bi glede na to, kako pogosto z obiskom počastijo Barb, lahko sklepali, da je na drugem koncu sveta.

»Rekla sem jim, da resno računam, da bom lahko kmalu objela ta male. Samo bog ve, kako dolgo bom še na svetu!«

Janice zavzdihne. »Pretiravaš, Barb.«

»Oprostite mi za trenutek.« Tovin stol podrpa po linoleju.

Kot je mogoče sklepati že po imenu, segajo začetki Čekvačk v krožek ročnih del. Pred petindvajsetimi leti se je nekaj žensk iz Sowell Baya začelo dobivati ter si izmenjevati volno in vzorce. Ščasoma je krožek postal pribežališče, kamor so se lahko zatele iz praznih domov, umik pred grenko-sladko praznino, ki so jo za seboj pustili otroci, ko so odrasli in šli na svoje. To je bil eden od razlogov, zaradi katerih se jim Tova na začetku ni hotela pridružiti. V njeni praznini ni bilo ničesar sladkega, bila je samo grenkoba. Erika takrat ni bilo že pet let. Kako plitke so bile takrat še rane, kako malo je bilo treba, da je krasta odpadla in je spet pritekla kri.

Ko Tova prižge vodo, pipa v toaletnih prostorih Mary Ann glasno zacvili. Njihovo tarnanje se z leti ni veliko spremenilo. Začelo se je s *kakšna škoda, da je univerza tako daleč stran* pa žal nas pokliče samo ob nedeljah popoldan. Zdaj govorijo o vnučkih in pravnučkih. Te ženske so vedno ponosno razkazovale svoje materinstvo, Tova pa svoje tišči globoko v sebi, zarilo se ji je nekam globoko v črevesje in zdaj ždi tam kakor krogla stare strelne rane. Samo njeno je.

Nekaj dni pred Erikovim izginotjem mu je za osemnajsti rojstni dan spekla mandljevo torto. V hiši je še dneve zatem ostal tisti vonj po marcipanu. Še vedno se spominja, kako je visel v kuhinji, kakor kakšen puhloglav gost, ki ne ve, kdaj je čas za odhod.

Erikovo izginotje so najprej obravnavali kot pobeg. Zadnji človek, ki ga je videl, je bil neki delavec na trajektu, ki ob enajstih odpelje proti jugu in je zadnji v dnevu, pa je rekel, da se ni dogajalo nič neobičajnega. Erik bi po tistem moral zakleniti kiosk za prodajo kart, kar je skrbno naredil vsak večer. Toliko mu je pomenilo, da so mu zaupali ključ, konec koncev je bilo delo samo sezonsko. Šerif je povedal, da je bil kiosk

odklenjen in da ni v blagajni manjkal niti cent. Erikov nahrbtnik je bil zatlačen pod stol, skupaj s prenosnim kasetnikom in slušalkami, celo denarnica je bila tam. Preden so izključili možnost kaznivega dejanja, je šerif natolceval, da si je Erik mogoče samo vzel krajši oddih in bo tako ali tako prišel nazaj.

Zakaj bi vendar pustil svoj kiosk brez nadzora, če pa je takrat delal? Tova tega ni mogla razumeti. Will je zagovarjal teorijo, da je bila gotovo vpletena kakšna punca – zaradi nje-ga lahko tudi fant – a je niso nikoli našli. Njegovi prijatelji so zatrjevali, da se v tistem obdobju ni dobival z nikomer. Če bi Erik hodil s katero, bi za to vedeli čisto vsi. Erik je bil priljubljen mladenič.

Teden zatem so našli čoln: zarjavelo staro enojambornico iz majhne marine, ki je včasih stala zraven trajektnega pristanišča. Nihče ni opazil, da je izginila. Naplavilo jo je na kopno, sidrna vrv je bila gladko odrezana. Na krmilu so bili Erikovi odtisi. Dokazi so bili skromni, a je po šerifovem mnenju vse kazalo, da si je fant vzel življenje.

Tako so menili sosedje.

Tako je pisalo v časnikih.

To so trdili vsi.

Tova pa ni temu nikoli verjela. Niti za trenutek.

S trepljanjem si posuši obraz in mežika v odsev v kozmetičnem ogledalu. Čekvačke so že dolga leta njene prijateljice, a se včasih vseeno počuti kakor košček, ki je po pomoti zašel v napačno sestavljanko.

Vzame skodelico iz pomivalnega korita, si dolije še malo oolonga ter se spusti nazaj na stol in v pogovor. Govorijo o sosedih Mary Ann, ki je vložila tožbo proti ortopedu zaradi slabo opravljene operacije. Vse dame se strinjajo, da bi zdravnik moral prevzeti odgovornost. Sledi gruljenje nad fotografijo Roloja, jorkširca, ki ga Janice v svoji torbici pogosto prinese na srečanje Čekvačk. Danes je doma, ker ima težave z želodcem.

»Ubožček,« zapoje Mary Ann. »Misliš, da je kaj takšnega pojedel?«

»Ne bi mu smela več dajati človeške hrane,« pripomni Barb. »Rick je najini Sully za mojim hrbtom dajal ostanke s krožnikov. Pa sem vsakič vedela. Kako smrdi tisti drek!«

»Barbara!« reče Mary Ann z zgroženim pogledom v očeh. Janice in Tova se zasmejita.

»Glej, opravičujem se za izraz, ampak tisti pes je znal usmradi celotno stanovanje. Naj počiva v miru.« Barb sklene dlani pred seboj kakor v molitvi.

Tova ve, kako zelo je imela Barb rada svojo zlato prinašalko Sully. Mogoče celo bolj, kot je ljubila pokojnega moža Ricka. In lani je v razmaku nekaj mesecev izgubila oba. Tova pomisli, ali ni mogoče bolje, da se vse tragedije zgrnejo na kup in lahko naenkrat izlijejo nate vso krutost tega sveta. Da je opravljeno v eni potezi. Dobro namreč ve, da ima obup dno. Ko je duša enkrat prepojena z žalostjo, začne bridkost preprosto odtekati in se prelivati čez rob, kot javorjev sirup, ki se je ob sobotnih jutrih cedil čez palačinke, ko je Eriku dovolila, da si ga doda sam.

Ob treh popoldne, ko začnejo Čekvačke jemati torbice in jakne z naslonjal, Mary Ann povleče Tovo na stran.

»Prosim te, povej nam, če potrebuješ pomoč.« Tovino roko vzame v dlani, njena olivna italijanska polt se zdi tako mladostna in gladka v primerjavi s Tovino. Tovini skandinavski geni, ki so bili tako prijazni do nje v mladosti, so ji z leti obrnili hrbet. Njeni svetli lasje z rumenkastim pridihom so pri štiridesetih že posiveli. Pri petdesetih je imela obraz prepreden z globokimi gubami, kot da bi kdo delal zareze v glino. Zadnje čase v odsevu v izložbenih oknih, mimo katerih gre, opaza, kako so se ji začela pobešati ramena. Včasih se vpraša, ali je to sploh še njeno telo.

»Verjemi mi, nobene pomoči ne potrebujem.«

»Saj boš pustila tisto svojo službo, če se bo pokazalo, da ne moreš več. Obljubiš?«

»Seveda.«

»V redu.« Mary Ann se ne zdi čisto prepričana.

»Hvala za čaj, Mary Ann.« Tova smukne v jakno in se nasmehe preostalim v skupinici. »Čudovito popoldne, tako kot vedno.«

Tova potreplja armaturno ploščo in pohodi plin, s čimer spet prisili avtomobil v nižjo prestavo. Vozilo stoka in počasi premaguje klanec.

Hiša Mary Ann stoji ob vznožju široke doline, ki so jo včasih prekrivale preproge narcis. Tova se spominja, kako se je kot deklica vozila med njimi, ko je sedela zraven svojega brata Larsa na zadnjem sedežu družinskega packarda. Papa je vozil, ob njem je sedela mama s spuščnim steklom in si držala ruto pod brado, da je ne bi odnesel veter. Tudi Tova si je odprla okno in iztegovala vrat iz avtomobila tako daleč, kolikor si je upala. Dolino je napolnjeval sladkast vonj po hlevskem gnoju. Na milijone rumenih cvetnih čaš se je zlivalo v morje sončne svetlobe.

Danes dno doline prekrivajo pravokotno položene predmestne ulice. V okrožju vsakih nekaj let izbruhnejo pobude za obnovo ceste, ki se vzpenja po pobočju. Mary Ann mestnemu svetu vedno pošilja dopise na to temo. Prestrmo je, jih prepričuje, cesto ogrožajo zemeljski plazovi.

»Za naju že ni prestrmo,« reče Tova in ustavi ob pločniku.

Na drugi strani se od vode odbija nekaj sončnih žarkov, ki se jim je uspelo izriniti skozi špranjo v oblakih. Potem pa se špranja nenadoma, kot bi nekdo premaknil vrstico na marioneti, razpre in Pugeški preliv oblije jasna svetloba.

»Samo poglej si tole,« pripomni Tova in spusti senčnik. Med mežikanjem zavije desno na Zalivsko cesto, ki je speljana po grebenu nad morjem. Proti domu.

Končno sonce! Astram je treba porezati odmrle cvetove, hladno in vlažno vreme, v tem letnem času preveč celo za severozahodne pacifiške standarde, pa je zadušilo vsako veselje do dela na vrtu. Ob misli, da bi lahko dejansko storila kaj koristnega, močnejše pritisne na plin. Mogoče lahko še pred večerjo dokonča celotno gredico.

Preden gre na vrt za hišo, skoči noter po kozarec vode in se za trenutek ustavi ob rdeči lučki, ki utripa na telefonski tajnici. Na napravi ni nikoli nič pametnega, same traparije, neznanci, ki ji hočejo kaj prodati, a vedno najprej pobriše vsa sporočila. Je sploh mogoče kaj početi, če ti nekje v ozadju utripa rdeča lučka?

Prvi klic je nekdo, ki prosi za donacijo. *Izbriši.*

Drugo sporočilo je zelo očitno prevara. Le kdo bi bil tako neumen, da bi vrnil klic in sporočil podatke svojega bančnega računa. *Izbriši.*

Tretje sporočilo je pomota. Pridušeni glasovi, nato klik. *Žep me je poklical*, kot bi rekla Janice Kim. Tveganje, ki je posledica trapaste navade, da si ljudje spravljajo telefone v žep. *Izbriši.*

Četrto sporočilo se začne z daljšo tišino. Tova že položi prst na tipko za brisanje, ko se zasliši ženski glas. »Tova Sullivan?« Odkašlja si. »Maureen Cochran tukaj. Kličem vas iz centra za dolgotrajno oskrbo Charter Village.«

Tovin kozarec zadene ob pult in zazveni.

»Žal vam moram sporočiti žalostno novico ...«

Tova sunkovito pritisne na gumb in utiša napravo. Ničesar več ji ni treba slišati. Sporočilo je pričakovala že kar nekaj časa.

Lars, brat.

1301. dan mojega ujetništva

Takole gre.

Nekje pri vrhu moje kletke je v steklu odprtina, v katero je vtaknjena črpalka. Med ohišjem črpalke in steklom je špranja, ki je dovolj široka, da lahko vanjo vtaknem konico lovke in odstranim vijake ohišja. Črpalka se potopi v bazen, na vrhu ostane luknja. Pravzaprav luknjica. Široka za dva ali tri človeške prste.

Pa saj to je premajhno! boste vzkliknili. *Samo poglej se, kako velik si.*

To drži, vendar lahko brez težav tako preoblikujem svoje telo, da ga spravim skozi. To je še najlažje.

Po steklu zdrsnem v prostor s črpalkami za mojim bazenom. Zdaj se začne izziv. Ura teče, bi lahko rekli. Ko pridem iz bazena, imam natanko osemnajst minut, da se spet potopim v vodo, sicer bom občutil Posledice. Osemnajst minut je doba, kolikor lahko preživim zunaj vode. Seveda tega podatka ne boste našli na ploščici ob mojem bazenu. Do njega sem prišel sam.

Na hladnih betonskih tleh se moram odločiti, ali bom ostal v prostoru s črpalkami ali pa se bom prebil skozi vrata. Vsaka od možnosti ima svoje prednosti in svojo ceno.

Če se odločim, da bom ostal v prostoru s črpalkami, imam lahek dostop do bazenov, ki so blizu mojemu. Žal pa ne ponujajo nobenih posebnih draži. Pacifiški ostrigarji preprosto

ne pridejo v poštev, mislim, da mi ni treba navajati razlogov. Tisti zobje! Velike ožigalkarice so preveč pekoče, vijoličasti nitkarji so žilavi. Užitne klapavice so precej puste, kar zadeva okus, in medtem ko so morske kumare naravnost slastne, je to preizkušnja za moč moje volje. Samo nekaj si jih lahko privoščim, sicer se lahko zgodi, da bo Terry postal pozoren na moje dejavnosti.

Če pa se po drugi strani odločim za preboj skozi vrata, imam pod seboj hodnik in glavni bazen. Razkošnejši jedilnik. Ima pa svojo ceno: najprej moram žrtvovati nekaj minut za odpiranje vrat. Potem pa, ker so težka in nočejo sama od sebe ostati priprta, potrebujem dodatnih nekaj minut, da jih spet odprem, ko se vračam.

Zakaj jih ne podstaviš?

Ja, zato pač.

To sem naredil, enkrat. Z lestvijo, ki stoji pod mojim bazenom. Tistih dodatnih nekaj minut svobode sem izkoristil, da sem oplnil vedro, polno razkosanega svežega morskega jezika, ki ga je Terry pustil pod loputo osrednjega bazena. (Sklepal bi, da so bili kosi svežega morskega jezika namenjeni za zajtrk morskih psov naslednjega dne. A nimam niti trohice slabe vesti. Morski psi so tako puhloglavi, da komaj ločijo dan od noči.)

Zaradi utvare o svobodi je bil večer skoraj prijeten. Mogoče je bil to večer, v katerem sem doživel največ zadovoljstva, odkar so me zajeli. Ob povratku pa me je pričakal prizor, ki mi ga ni uspelo razvozlati vse do današnjega dne: stolček iz neznanega razloga ni zadržal vrat.

Nauk: ne morem se zanašati na podprta vrata.

Ko mi jih je uspelo odpreti, sem že pešal. Posledice so udarile z vso silo.

Komaj sem še premikal okončine, imel sem zamegljen vid. Plašč je postal težek in je silil k tlom. V meglici sem videl,

kako je moje tkivo zbledelo v puščoben odtенок rjavkasto sive.

Ko sem se plazil čez prostor s črpalkami, nisem več občutil hladu tal. Noben del mojega oboda ni več zaznaval temperature. Potem se mi je z okorelimi priseski nekako uspelo povzpeti po steklu.

Lovke in plašč sem s težavo spravil skozi špranjo. Ko sem bil že na polovici, sem obstal nad vodo. Lovke so že do konca otopele, oropane vseh občutkov.

Za trenutek sem razmišljal o tej možnosti. Tudi nič je nekaj. Kaj lahko obstaja onkraj življenja?

Ko me je zažgnila voda, sem se vrnil. Moj izostreni pogled je zaznal vse detajle, ki krasijo moj bazen. Ovil sem lovko okrog črpalke, jo vrnil na njeno mesto in zaprl odprtino. Ko sem vtaknil lovko skozi špranjo, da bi zatisnil vijak na ohišju, se je v moje telo počasi vračala barva. Odplaval sem, odločno in urno, proti svoji votlini za skalo, pri čemer se je moj plašč vlekel skozi hladno vodo za menoj. V črevesju, ki je bilo naphano z morskim jezikom, sem čutil prijetno bolečino.

Ko sem pozneje počival v votlini, so mi razbijala vsa tri srca. Enakomeren utrip topega olajšanja. Osnovni instinkt, ki se oglasi po presenetljivi zmagi nad smrtjo. Najbrž bi lahko podobni občutki prevevali srčanko, ki se je skrila v pesek pred tleskom mojega kljuna. Prebrodil sem najhujše, kot bi rekli vi, ljudje.

Posledice. Pa to ni bilo edinkrat, ko sem jih občutil. Še nekajkrat se je zgodilo, da sem preizkušal meje svoje svobode. Nikoli več pa nisem šel podpirat vrat, da bi pridobil nekaj dodatnih minut.

Menda mi ni treba pojasnjevati, da Terry ne ve za špranjo. Zanj vem samo jaz in nihče drug. In ker bi rad, da tako tudi ostane, vas moram že vnaprej prositi za diskretnost.

Vprašali ste. Jaz sem odgovoril.

Takole gre.